כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שופטים ■ ד' אלול ה'תשע"ט ■ 04.09.2019 ■ גליון מס' 547 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ידינו לא שפכה על הדם
בחברה הישראלית נעשו לאחרונה חיי האדם זולים, הכרוניקה היום־יומית מלאה מקרי רצח, לא רק של אנשים הזרים זה לזה...
המשך בעמי 2

דמי השדכנות למי?
רבות הפעמים, שהשדכן אינו מצליח לקשר בין שני הצדדים למרות מאמציו הרבים. לאידך, ישנם שידוכים המצליחים...
המשך בעמי 3

עיר מקלט
משה רבינו חוזר בפרשה ומפרט את דיני ערי המקלט בישראל, וזאת בפעם השלישית. יחד עם דיני הרוצח בשגגה ועניין גואל...
המשך בעמי 3

שוויית קיץ
האם אני יוצאת ידי חובת שמיעת קידוש מאבי ללא נטילת ידיים שחרית?...
המשך בעמי 5

סיפור לשבת
חיכיתי לרגע שאפגוש אותך
מסופר על בחור חרדי שהלך ברחוב ז'בוטינסקי המחבר בין בני ברק לרמת גן, באחד מלוחות המודעות הוא ראה מודעה...
המשך בעמי 5

שביבים
■ סיפור פשוט על גלידה
■ לפעמים צריך להרפות מעט
■ פתאום הגיע...
המשך בעמי 6

שברים ותרועה: סיפור לחודש אלול

(איי, אלו ימים אחרים, היא חשבה לעצמה וגם בעלה חשב כך. אלו באמת ימים אחרים. אולי פחות תמימים? ניסתה. אור יזרעאלי בסיפור על ימי התשובה של אנשים אחרים)

איי, אלו ימים אחרים, חשבה לעצמה בתק'ה והדליקה לעצמה סיגרק'ה. גם ק'ליק'ק'ו חשב כך. לדעתו, זה מאז שהם החלו ללמוד באקדמק'ה. אלו באמת ימים אחרים. אולי פחות תמימים? ניסתה בתק'ה לנסח לעצמה. גם ק'ליק'ק'ו ניסה להבין איך השתנו הימים. כמה פעמים הוא ניסה ללכת לשיעורי דף יומי, אבל הוא מצא אותם פחות אטרקטיביים ממה שהוא זכר בישיבה. בין הוויות אביי ורבא הוא הבחין שהוא מעדיף להיות עכשיו בבית קפה. גם מזמן שהוא לא הלך להתפלל במניין ביום חול. הוא מניח בזריזות את התפילין בבית, אומר ברוך שאמר, אשרי, ישתבח וישר אחרי שמונה עשרה הוא מקפל את הטלית והתפילין, תוך מלמול עלינו לשבח.

בתק'ה מוצאת שכיסוי הראש שלה נסוג כל שנה עוד כמה מילימטרים אחורה וגם מצטמק, ממש כמו ים המלח. [וגם החצאית...ש.ש.] אדם הוא תבנית נוף מולדתו, היא נזכרה באחד ההדרכות במדרשה. בכול אופן, אחרי לבטים, הם החליטו להוציא את הטלביזק'ה מהבית. "זו סתם זוהמה ותרבות המערב", את זה היא גם זכרה מהמדרשה. אז מה, חשבה לעצמה בתק'ה, היום המדק'ה מקיפה אותנו מכול עבר. אז הוצאנו את הטלביזק'ה, אבל את כל הסרטים והסדרות אנחנו רואים באינטרנט. ק'ליק'ק'ו ראה איתה פעם שיעור של הרב שרקי בערוץ מאיר. היום עם המדק'ה אפשר להיעזר גם לדברים טובים, הוא חייך בסיפוק, אבל שניהם ידעו שהם רואים יותר הישרדות.

גם הטיול שלהם להונגרק'ה, לא עמד באיסור שהם שמרו עליו פעם, של איסור ירידה מהארץ. זה טיול שורשים, הזכיר ק'ליק'ק'ו את הסיבה הערכית שהובילה אותם. ובתק'ה נזכרה איך פעם הוא הסביר למישהו ש"רק" לבקר בארץ אחרת זה כמו "רק" להיות עם מישהי אחרת שהיא לא אשתך. "ביקור קצר" הוא הדגיש בציניות וזה קצת החמיא לה איך הוא נאמן, אפילו לארצו אז בוודאי לה. בטיול לבוליבק'ה וקולומבק'ה בדרום אמריקה, הם ניסו להיזכר איזה שורשים יש להם שם ובתק'ה חשבה שאולי הם צאצאי אצטק'ים, או שאולי איזה דוד ניצול שואה ברח לשם, אבל לא, הם סתם נהנו לנהור עם כולם לחופים זהובים והרים עם קרחונים. ופתאום משום מה, היא הרגישה פחות בטוחה בנאמנותו של ק'ליק'ק'ו.

עכשיו היא מחייכת אל זהר בנה הקטן ויש להם גם את יעל ואת דרור שהתחיל ללבוש ציצית אתמול. מעניין אם גם כשהם כשיגדלו וילכו לישיבות ויעל למדרשה, הם יזלזלו בבעלי' בתים, שמקיימים את התורה כמצוות אנשים מלומדה? ומה יהיה אם הם ימרדו, לאן כבר הם יובילו את נם המרד? הם יאהבו את בני מינם? בתק'ה נתנה לדרור סוכרק'ה ונמסה מחיוכו העדין. היא נזכרה בחברותיה, הודק'ה, מורק'ה, צופק'ה, שלהבתק'ה וגאולת ישראל נצח עוז לעמוק'ה ותהתה מה הן עוברות. למורק'ה יש שמונה עשר ילדים, היא יודעת והודק'ה כבר שנתיים במזרח וצופק'ה חזרה בשאלה ולומדת עיצוב. ממש חבל, איך היא מסתדרת בלי שבת?

בשבת היא וק'ליק'ק'ו אוהבים לשיר שירי שבת, לקרוא עיתונים וללכת לפגוש חבר'ה בבית הכנסת. מידי פעם הם הולכים לשיעור של הרב פרופסור יחזקאל דויטש. היא זוכרת את שיעורו, על דמותו של משה ביצירותיהם של פיקאסו, אנג'לו ורמברנדט. זה כה שונה מהשיעורים שהיו מעבירים במדרשה.

הימים הנוראים בפתח, ק'ליק'ק'ו כבר שנים לא קם לסליחות, הוא ממהר לעבודה. היום הילדים אצל סבתא ושניהם קמו מוקדם. היא מקפיצה אותו לעבודה ואז טסה למשרד. מוקדם מאוד ויום ארוך עוד לפניהם. הם צועדים אל עבר האוטו המאודה בזגוגיותיו. קול שופר ארוך בוקע מבית הכנסת הסמוך והקטן, מפשיר את הקרירות של הבוקר. ק'ליק'ק'ו ממשיך בהילוכו הנמרץ ותוך כדי מטפסים

להם זיכרונות לראשו. ראש הישיבה עם הקיטל והטלית רכון על סטנדר וידו מכסה את פניו. "חכה", אומרת לו בתק'ה ומניחה את ידה על זרועו. הם עומדים. מחשבותיהם מתחברות. קול השופר בתרועה...

"בוא", קוטעת בתק'ה את המחשבות והם נכנסים לרכב. התנעה אחת להפשיר את המנוע ועוד אחת והם נוסעים לעבודה. [פורסם בסרוגים י"ג אלול תשע"ג . אני מכיר לא מעט בסביבתי שהסיפור הזה אקטואלי לגביהם גם היום. אבל הגיל יעשה את שלו...]

ידינו לא שפכה את הדם

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בחברה הישראלית נעשו לאחרונה חיי האדם זולים, הכרוניקה היום־יומית מלאה מקרי רצח, לא רק של אנשים הזרים זה לזה אלא אפילו מקרים של בן ההורג את הוריו, סב ההורג את נכדתו, בעל הרוצח את אשתו ואשה את בעלה, יד איש ברעהו. מפני חומרת עוון שפיכות דמים מקפידה התורה [במדבר לה לא] להעניש את הרוצח בכל חומרת הדין וציותה: "ולא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות, כי מות יומת". והיא מנמקת את ההקפדה הזו: "ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה, כי הדם הוא יחניף את הארץ, ולארץ לא יכופר לדם אשר שופך בה כי אם בדם שופכו". והרמב"ם בהל' רוצח פ"ד ה"ט] מסביר מדוע כה הקפידה התורה על עונשו של הרוצח: "אף על פי שיש עוונות חמורין משפיכות דמים, אין בהם השחתת ישובו של עולם כשפיכות דמים . . . וכל מי שיש בידו עוון זה הרי הוא רשע גמור, ואין כל המצוות שעשה כל ימיו שקולין כנגד עוון זה ולא יצילוהו מן הדין". ומפני היות עוון הרצח כה חמור אין התורה עוסקת רק ברוצח הוודאי אלא הרחיבה את העיסוק בו גם מעבר לרוצח הוודאי. בפרשתנו מובאים שני מקרי רצח כאלו, האחד פרשת רוצח בשגגה, שאינו בן מות, ועונשו לנוס לעיר המקלט ולשבת בה עד מות הכהן הגדול, וגם עליו כתבה התורה: "ולא תיקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו לשבת בארץ עד מות הכהן". והסביר זאת בספר החינוך [מצוה תטז]: "עוון הרציחה חמור עד מאד . . . ולכן ראוי למי שהרג שוגג, מכיוון שבאת תקלה גדולה כזו על ידו, שיצטער עליה צער גלות ששקול כמעט כצער מיתה, שנפרד האדם מאוהביו ומארץ מולדתו ושוכן כל ימיו עם זרים". ומקרה הרצח השני הוא בסוף פרשתנו, פרשת עגלה ערופה הבאה על רצח שיש בה גופה אך "לא נודע מי הכהו", ולמרות שהחקירה מצויה במבוי סתום אין אנו סוגרים את התיק, אלא מנסים לתקן את המעוות.

הבדל נוסף אנו מוצאים בעוון הרצח שאינו מצוי בשאר העוונות, בכל חטא ועוון אנו מענישים את האשמים הישירים, ולא עוסקים באשמים העקיפים, גם באותם המקרים שבלעדיהם המעשה הרע לא היה נעשה. אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות ו"האדם יראה לעיניים וה' יראה ללבב". אבל בעוון רציחה אנו מרחיבים את הטלת האחריות לא רק על הרוצח במזיד אלא גם על ההורג בשגגה, ולא רק על ההורג הישיר בלבד אלא היא מוטלת גם על האחראים העקיפים. הטלת אחריות עקיפה מוצאים אנו אצל ההורג בשגגה, שלא רק את ההורג הישיר אנו קושרים לחטא אלא גם את הכהן הגדול, שישיבתו של הרוצח בעיר המקלט היא עד מות הכהן הגדול. ולפי הגמרא במסכת מכות [יא ב] לא הגלות לעיר המקלט של הרוצח בשגגה היא המכפרת, אלא מיתת הכהן הגדול. ועל כך שואלת הגמרא: מה היה לכהן הגדול לעשות מדוע הכפרה תלויה במיתתו? ולפי הגמרא שם אחריותו מצומצמת: "שהיה לו לבקש רחמים שיגמר דינו לזכות ולא ביקש", ואילו לפי רש"י בפירושו לתורה אחריות הכהן הגדול היא רחבה יותר: "שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו". אחריות עקיפה מוצאים אנו גם בעגלה ערופה, שעל דברי הזקנים האומרים: "ידינו לא שפכו את הדם הזה" שואל רש"י: "וכי עלתה על לב שזקני בית דין שופכי דמים הם?, אלא לא ראינוהו ופטרנוהו בלא מזונות ובלא לוויה". גם כאן יש לרצח אשמים עקיפים ועליהם לתת עליו את הדין.

ואילו הרמב"ם בספרו מורה נבוכים [ח"ג פרק מ] אינו רואה כל קשר בין מעשה הרצח לכהן הגדול או לזקני העיר הקרובה אל החלל. ואם כך מדוע הוזכרו במקרים הללו הכהן הגדול או זקני העיר? לפי הרמב"ם יש לכך סיבות אחרות, גלות הרוצח לעיר המקלט היא כדי להשקיט את נפש גואל הדם, שלא יראה את זה שאירעה המכשלה הזו על ידו. ומדוע תלו את חזרתו מעיר המקלט במות הכהן הגדול? מסביר הרמב"ם שהכהן הגדול "הוא האיש הגדול בבני האדם והיותר אהוב על כל ישראל" וכשהוא מת העם כולו כואב ומצטער על החיסרון והאבדה, וטבע האדם למצוא נחמה על פגעו שלו כאשר אחרים פגועים כמוהו או יותר ממנו, כמאמר הפתגם: "צרת רבים חצי נחמה", ולכן במות הכהן הגדול, שהצער מקיף את כל הציבור, תשקוט נפש גואל הדם על מות קרובו. ואילו במקרה של חלל שלא נודע מי הכהו - לפי הרמב"ם - אין אנו מאשימים את זקני העיר, שהרי הם עצמם העידו שלא התרשלו בתיקון הדרכים ושמירתם, וליווי כל עובר אורח, והם אומרים שלא בגלל הזנחתנו הוא מת. אלא אנו מערבים את זקני העיר ברצח כדי לתפוס את הרוצח האלמוני, לכן אנו עושים סביב ההרוג מעשים ברוב עם ובפרסום, כדי שתרבה שיחת בני אדם ודיבורם, ובפרסום הדבר יבואו בני אדם שידעו או שמעו על ההריגה, ודרכם יתגלה לבסוף ההורג.

דמי השדכנות למי?

/ הרב הלל מנחם געז

רבות הפעמים, שהשדכן אינו מצליח לקשר בין שני הצדדים למרות מאמציו הרבים. לאידך, ישנם שידוכים המצליחים בקלות רבה. האם השדכן שהוביל לנישואין ע"י הצעת שם בלבד ראוי לשכר?

נקדים בכך שהשדכן דינו כמתווך[1], שניהם משתדלים כמיטב יכולתם לקשר בין שני צדדים על מנת להוביל להצלחת ה"עיסקה". וכמו המתווך, כך גם השדכן, לאחר שהצליח לקשר בין החתן לבין הכלה מגיע לו שכר על עבודתו, ואין הבדל אם הצדדים פנו אליו ע"מ שיציע להם שידוך או שהוא פנה אליהם מיוזמתו[2]. כמו כן, אין הבדל אם השידוך נסגר בקלות רבה או שזה דרש ממנו יגיעה ומאמצים רבים. גובה השכר וזמן התשלום הוא כפי הנהוג באותו המקום[3], וגם אם לא התנה את שירותו בשכר, חייבים שני הצדדים[4] לשלם לו כנהוג, אלא אם כן אמר מפורשות שמשדך את הזוג בחינם[5].

כאשר השידוך נעשה בהשתתפות כמה אנשים, אע"פ שמן הדין השכר מגיע למי שהוביל לסגירת השידוך בלבד הנקרא "גומר", מ"מ תיקנו שאף מי שהוא בגדר "מתחיל" או "אמצעי"[6] יטול שליש מסכום הכולל, וזאת אע"פ שלא היה ה"גומר"[7]. מציע השם יחשב כ"מתחיל" בתנאי שהוא המציע הבלעדי של השם, ובאופן שבלעדיו לא היה עולה על דעתם הצעה זו[8]. במצב זה כשקיים "מתחיל", גם אם שדכן אחר ניצל הצעתו ע"מ לגמור את השידוך, מגיע ל"מתחיל" שליש מדמי השדכנות ול"גומר" שני שליש[9]. אך, אם גם ה"גומר" הציע אותה הצעה והצליח להוביל לסגירת השידוך באופן שגם ללא ה"מתחיל" השידוך היה נעשה, לא מגיע שכר ל"מתחיל"מכיון שלא הועילו מעשיו[10].

וכן יהיה הדין כשהשדכן הציע שם והצדדים לא קיבלו את ההצעה, ולאחר מספר חודשים נקשרו בשידוכין ע"י שדכן אחר, אם השדכן השני פעל בהמשך לשדכן הראשון או בזכות רעיונו, השדכן הראשון יקבל שליש. אך אם ברור שהשדכן השני לא ידע מהצעת השדכן הראשון, או שעבר זמן באופן שהצעת השדכן הראשון נשתקעה לגמרי, השדכן השני מקבל מלוא השכר ואין לראשון כלום[11]. אם הצדדים קיימו השידוך מעצמם לאור הצעת השדכן ה"מתחיל" וללא שדכן נוסף, יקבל הוא את כל דמי השדכנות.

חשוב כאן לציין שלא יקרא "מתחיל" אלא אם כן ניכר שהצעתו היתה למטרת שידוך ובנוסף נעשה הליך כל שהוא כדי לקרב ולהוביל לתחילת השידוך, אבל אם הזכיר שלפלוני יש בת או בן, על רעיון בלבד אינם חייבים לשלם[12].

(מתוך הוראה ומשפט ליובאוויטש / ירחון)

1 - רמ"א סי' קפה ס"י ששדכן הוי כמו סרסור.
2 - עיין בב"מ קא ע"א לגבי היורד לתוך שדה חבירו ונטעה, ביאור הגר"א שם סקי"ג, ומזה למדים גם לגבי שדכן שיזם הצעת שידוך ללא בקשת הצדדים.
3 - אלא אם כן סיכמו ביניהם על סכום מסויים.
4 - שו"ת בית יצחק (שמלקס) אבה"ע סי' קטו, שלא אומרים כאן שכל אחד ערב על חבירו.
5 - חו"מ סי' רסד ס"ד. רע"א סי' קפה ס"י. פתחי תשובה אבה"ע סי' נ סקט"ז בשם החוט שני.
6 - גדר "אמצעי" אינו תמיד שווה, ע"כ בכל מקרה יש לברר לגופו של דבר אצל מורה הוראה.
7 - עיין שו"ת הרא"ש כלל קה אות א. התקנות התפתחו במשך השנים, עיין פנקס המדינה (ליטא) אות לד ותקנות פראג שהונהגו ע"י המהר"ל, הודפסו בשו"ת רבי ידידיה טיאה וייל חו"מ סי' ט.
8 - עיין שו"ת שב יעקב חו"מ סי' יג, מהר"י טיאה שם, משמרת שלום סי' קפה אות ח, ערוך השלחן שם אות יב, שו"ת בצל החכמה ח"ג ס"י. הרב צבי פסח פראנק בהר המור ג ע' 12. הליכות ישראל סי' ל. ועיין בערוך השלחן שם שה"ה אם נכנס לפרטים ביניהם כדי לקיים השידוך אע"פ שהיו מגיעים לאותה הצעה בלעדיו. אך יש שחלקו על כך וסכורים שהצעת שם לבד לא נקרא מתחיל עד שידברו מהנדן והסדרי החתונה ביניהם, וסתמנו בדברינו כי כן המנהג.
9 - שב יעקב שם, ועוד. וכן המנהג. ויש אומרים שאם אחד התחיל והשני גמר הראשון נוטל מחצה. ועיין בשב יעקב שם שאם הציע רק לצד אחד יטול חצי שכרו שהוא שישית מסכום הכולל.
10 - שו"ת שב יעקב שם. הליכות ישראל שם סי' כג.
11 - שב יעקב שם, הליכות ישראל סי' כג. ראה מש"כ בתקנות ק"ק פראג שהביא בשו"ת מהר"י טיאה שם: "שלא דיברו בו (בהצעה) כל השנה", לכאורה לאו דווקא כל השנה אלא הכל תלוי אם נשתקע, וכדברינו בפנים, וזיל בתר טעמא.
12 - כן משמע מהבנת הר"י טיאה בדברי השב יעקב הנ"ל ובמחלוקת שביניהם, ואף שלא חילקנו בין עשה פעולה או לא, מ"מ וודאי שלדבריהם צריך שיהיה ניכר שההצעה באה מתוך כוונה לשדך ולקרב ביניהם. ראה גם קובץ הישר והטוב ח"ה ע' יט.

ערי מקלט

/ הרב איתמר הרשקו

משה רבינו חוזר בפרשה ומפרט את דיני ערי המקלט בישראל, וזאת בפעם השלישית[1]. יחד עם דיני הרוצח בשגגה ועניין גואל הדם לא מוזכר עניין הכהן הגדול ואחריותו על כך מאידך ומצד שני נוספים עוד שלושה ערי מקלט עתידיים שיהיו רק לאחר קבלת ארצות הקיני, הקנזי והקדמוני שהם- עמון, מואב ואדום.

הנה כי כן, דיני ערי המקלט שבפרשתנו הם לא כפי מה שנאמר לישראל ודיניהם שונים באופן מהותי.

בתחילה כאשר ארע רצח בשגגה בעם ישראל, הרוצח היה צריך לנוס לאחת מערי המקלט בטרם ישיג אותו גואל הדם. זקני עיר המקלט חקרו את הרוצח על מנת לוודא שאכן האלוקים הינה לידו את המכשול הזה ואין מדובר במעשה מכוון, וכעת עליו לבקש כפרה בכך שגולה לעיר המקלט.

ביחד עם האחריות שנשאו זקני העיר ההיא כלפי הרוצחים הבאים בשעריה, גם הכהן הגדול נחשב כמי שיכל למנוע את התקלה מלכתחילה- שהיה לו להתפלל על בני דורו שלא תבוא תקלה שכזו בימיו.

עקב כך, יושב הרוצח בעיר מקלטו עד מות הכהן הגדול. דבר זה גרם לאימהות של הכהנים הגדולים להמציא אוכל ליושבי ערי

המקלט וזאת על מנת שלא יתפללו ויחכו למות בניהם- הכהנים הגדולים.

דיני ערי המקלט מלמדים את עם ישראל על האחריות שיש למנהיגים כלפי העם ואף לפחותים שבהם- רוצחי הנפשות, שוגגים עם מזידים.

הראשונים לשאת באחריות הם זקני ערי המקלט, עליהם מוטלת החובה לחקור על סיבת התקלה שבאה לגולה המבקש מקלט בעריהם. ובאם הם יבינו שאין מדובר כאן בשגגה אזי הם לא יניחו לו להיכנס לעיר אלא ימסרו אותו ביד גואל הדם.

האימהות של הכהנים הגדולים הנם השניות לשאת באחריות בכך שהן דואגות לצרכיהם הגשמיים של הגולים ומספקות להם מזון, דבר שישכיח מהם את הרצון להתפלל ולייחל למות הכהן הגדול מה שיביא לצאתם מהעיר וחזרה לשגרת חייהם הקודמים. כל זה בא להן כיוון שהן לא הטמיעו מספיק בלב בניהם הכוהנים הגדולים את חשיבות התפילה על הזולת.

גם רבותיהם של רוצחי בשגגה נושאים באחריות וכאשר תלמידם גולה- צריכים הם לגלות עמו. כל זאת משום שהם לא נתנו לתלמידיהם את הנצרך על מנת שלא תבוא תקלה על ידי מי מתלמידיהם.

ולבסוף הכהן הגדול הוא האחראי הראשי לכל מה שמתרחש בעם ישראל ומכיוון שלא התפלל על בני דורו, הוא נמצא בסכנה שמא תועיל תפילתו של אחד מהרוצחים המחכה למותו על מנת שהרוצח יוכל לצאת מעיר המקלט.

כוחו של הכהן הגדול הוא עד כדי כך שיש בידו להתפלל שלא תארע שום תקלה בעם ישראל ואיש לא יפגע בתאונה כל שהיא במשך כל השנה. דבר זה קיים אחת בשנה- בצאתו מקודש הקודשים ביום הכיפורים. באותה השעה מתעלה הכהן הגדול ומגיע לדרגה כמשה רבינו בשעתו, ויש בכוחו להציל את עם ישראל כפי שהציל משה את ישראל ביום כיפור הראשון- לאחר חטא העגל, אז נתרצה המקום לישראל וקבלם באהבה. כך כאשר הכהן הגדול מתפלל על עם ישראל ביום זה הוא פועל שלא תבוא כל תקלה שהיא בעם ישראל.

אם הכהן לא נוהג כך אזי הוא האשם בכך שאיש מישראל יהרוג בשוגג את חברו ולכן תפילת הרוצח עלולה להתקבל שימות הכהן הגדול.

על כן תבוא האם ותכפר על בנה[2], בכך שהן מספקות מזון לרוצחים הגולים. דבר זה יגרום לגולים להתרגל לחיי הגלות כפי שקרה במהלך הדורות לעם ישראל, והם ישכחו שעליהם לצאת מעיר המקלט ולשוב לחייהם הקודמים.

בגלל החשש הזה התורה דואגת לרוצחים וכופה את רבותיהם לבוא וללמדם תורה ובכך הם ימנעו מהרוצחים לשקוע ולהתמכר לחיי הגלות.

כל זאת היה נכון עד שרבו הרוצחים בישראל ואז שוב לא היה ניתן להאשים מישהו מסויים בישראל כאחראי לתקלות הללו, ובטלו דיני ערי המקלט.

כשנכבוש את כל חלקי הארץ ויקוים בנו הפסוק- "ועמך כולם צדיקים", לא נצטרך עוד ערי מקלט בעבור הרוצחים שכן לא יהיו חטאים בעם ישראל ובוודאי שלא ימותו אנשים. אך יחד עם זאת ישנה כפרה שתהיה רק בימים ההם.

כשרבי ישמעאל הטה את הנר בשבת הוא רשם לעצמו שיביא חטאת שמנה כשיבנה המקדש, למרות שאין הוא חייב בכך כיום. בדבר זה מלמד אותנו רבי ישמעאל, שעל מנת לכפר בשלימות ניתן יהיה להביא קורבן כנגד חטאו לא כחובה אלא כהשלמת כפרה.

וכך כל רוצחי בשגגה שהיו בישראל בכל הדורות, יוכלו לגלות באותו הזמן לאחת מתשע הערים הקימות ובזה הם ישלימו את כפרתם, למרות שהם לא חייבים בכך.

התורה מגדירה זאת בפסוק על שלוש הערים החדשות שיהיו- "כי תשמר את כל המצוה הזאת לעשתה אשר אנכי מצוך היום... וללכת בדרכיו כל הימים ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה"[3]. המצווה שמצטווים כיום עם ישראל כשיש ערי מקלט, ניתן יהיה לשמור זאת בזמן ההוא בכך שנלך בדרכי ה' ונקיים מעין מה שנצטווינו בתחילה.

בהשלמת הארץ כולה לכל מרחביה נוכל לשוב למעלת אבותינו, להשלים את כל שנחסר מאתנו בכל הדורות ונזכה לשמירת כל המצוות יחד עם עשייתם.

ובחודש אלול בו אנו קוראים את הפרשה הזו, אנו נדרשים לאותה הכפרה יחד עם החזרה לשמירת המצוות ועשייתם כבימי האבות, וכשם שהעלו האבות חן בעיני המקום כן ישים הקב"ה עינו עלינו לטובה בהשלמת קבלת הארץ לכל מרחביה וקיום כל התורה, הברית והחסד.

1 - בפרשת מסעי, במדבר פרק לה. בפרשת ואתחנן דברים פרק ד ובפרשתנו דברים פרק יט
2 - כפרה אדומה שבאה לכפר על חטא העגל
3 - דברים יט ט

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואלת אתיה רוטמן מירושלים: לעתים קרובות כשאבי שב בשעה די מוקדמת מבית הכנסת בשבת אני עדיין במיטה וללא נטילת ידיים שחרית. האם אני יוצאת ידי חובת שמיעת קידוש מאבי ללא נטילת ידיים שחרית?

תשובה: נראה מתוך שאלתך שהמציאות בביתך היא שאביך חוזר הביתה בשעה מוקדמת מבית הכנסת ועושה קידוש כדי לאכול מיני מזונות. ורק לאחר זמן מה אתם ניגשים לערוך את סעודת השבת, וכאן את שואלת האם כשאת שומעת את הקידוש ממיטתך, האם את יוצאת בזה ידי חובה ואינך צריכה לשמוע קידוש שוב קודם הסעודה.

הנה במקרה כזה ודאי שיש לחוש שאינך יוצאת ידי חובת הקידוש משום שאת נשארת במיטתך ומן הסתם אינך טועמת ממיני המזונות ואם כן נמצא שאינך מקיימת את הדין של 'קידוש במקום סעודה' האומר שכדי לצאת ידי חובת קידוש יש חובה לאכול לפחות כזית מזונות לאחר הקידוש. ואמנם שיעור הזמן שאפשר להפסיק בין הקידוש לבין האכילה נתון במחלוקת בין הפוסקים, אך מכל מקום לכתחילה יש להסמיך ככל הניתן את האכילה לקידוש, ובמקרה שלך עובר זמן רב בין הקידוש לבין האכילה ולכן ודאי שיש לחוש שלא יצאת ידי חובת הקידוש, ולכן צריכה את לכוון שלא לצאת ידי חובת קידוש בקידוש שאת שומעת מאביך ולאחר מכן לשמוע או לעשות קידוש נוסף סמוך לסעודה.

אמנם אם המציאות בביתך היא שמיד שלאחר שאביך קידש משפחתך ניגשת אל סעודת השבת, ולאחר שאת שמעת את הקידוש ממיטתך מיד את קמה ממיטתך ומספיקה להגיע לשולחן קודם בציעת 'המוציא' גם בזה יש להסתפק הרבה (מלבד זה שאין כאן 'כבוד שבת'...) שהרי לפי כמה דעות יוצא שאת מקיימת את הקידוש בחדרך ואילו את הסעודה את מקיימת בחדר אחר, ואם כן גם במקרה כזה אין הקידוש במקום סעודה, וגם בזה יש כמה פרטי דינים אבל לכתחילה יש לקדש במקום שאוכלים. כמו כן נמצא שאת מקיימת קידוש קודם נטילת ידיים של שחרית וזה דבר שאינו נכון לעשותו.

ולכן אם זו המציאות בביתך, נמצא שאת מרוויחה רק כמה דקות שינה שהרי בכל מקרה מיד לאחר הקידוש את צריכה לקום לסעודת השבת, ואם כן וודאי שראוי לקום כמה דקות מוקדם יותר, ולשמוע את הקידוש במקום הסעודה כיאה וכראוי לכבודה של המצווה ולכבודה של השבת, ואין אנו צריכים להיכנס לכל חששות הנ"ל.

א - עין שמירת שבת כהלכתה חלק ב' פרק נ"ד הערה מ"ז.
ב - כוונתי לדעות הסוברות שלצאת ידי חובת קידוש ע"י שומע כעונה הכוונה שהשומעים מקדשים בעצמם ע"י שמיעתם וידוע שנח' בזה ה'בית הלוי' והחזו"א, ואכמ"ל. ובלא"ה נראה ששינוי מקום יש כאן לכל הדעות.
ג - עיין ריש סימן רע"ג.

סיפור לשבת

חיכיתי לרגע שאפגוש אותך

{ללא עריכה לשונית}

מסופר על בחור חרדי שהלך ברחוב ז'בוטינסקי המחבר בין בני ברק לרמת גן, באחד מלוחות המודעות הוא ראה מודעה על בחור צעיר שחלה במחלה הנוראה והוא זקוק בדחיפות להשתלת מוח עצם. "ומי שמוכן יהיה לתרום יבוא על שכרו מן השמיים" הבחור התרגש והלך לקופת החולים כדי לבצע את הבדיקות.

לאחר כמה ימים התקשרו להודיע לו שהוא נמצא מתאים, ניגש הבחור החרדי אל הרופא המטפל וביקש לפגוש את הבחור שהוא אמור לתרום לו מוח עצם, כשנפגשו הוא ראה מולו בחור חילוני והתפתחה ביניהם שיחה ארוכה של כמה שעות, על המחלה, על הדת וכמובן על החיים - שיחה בה הם נקשרו אחד לשני בלב ובנפש.

חזר הבחור החרדי לביתו וסיפר לאביו על הפגישה המרגשת שהייתה לו. האבא הקשיב לכל מילה ושאל מי הבחור ומאיזו משפחה הוא. ברגע שהבן אמר מי הבחור ומי אביו, זעק אביו זעקה גדולה ואמר: "מי, הוא?? אני אוסר עלייך לתרום לו. על גופתי המתה אתה תתרום לו!!"

הבן נבהל מאוד מתגובת אביו "אבל אבא. זה פיקוח נפש!!" והאבא המשיך בשלו: "אתה לא תתרום לו!!" הבן לא הבין מה קרה לאביו, הוא ניגש וסיפר את זה לרב חשוב, שהגיע

המשך בעמוד הבא...

באופן מיידי לביתם, ניסה לדבר אל ליבו של האב ולשאול למה הוא מתנגד.

אמר האבא לרב: "אני מכבד מאוד את כבוד הרב. ובוודאי שלא אגרש אותך מביתי, אבל אם תמשיך לנסות ולשכנע אותי, אני אצא מהבית." אמר לו הרב: "הרי כל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם ומלואו" האב נשאר קר וקפוא ולאחר כמה דקות, לעיני כל ההמומים, פתח האב את דלת הבית ויצא. הרב היה בהלם, פנה לבן ואמר: "יש פה סוד גדול שאני חייב לדעת אותו". ענה הבן ואמר: "אבא אדם סגור, אבל כשהוא שותה יין, ליבו נפתח. בליל הסדר מצווה לשתות ארבע כוסות של יין, אם כבוד הרב יוכל בבקשה להגיע אלינו בסוף ליל הסדר, אולי נוכל לדבר אל ליבו." ואכן כך היה, הרב הגיע לביתם בסיום ליל הסדר, האב שכבר היה מבושם גם מהיין שבתוך הסעודה, פנה אל הרב ואמר: "כבוד הרב, אני מתנצל על התנהגותי באותו יום, אספר לך את הסיפור שעומד מאחורי הסירוב שלי שבני יתרום לבנו מוח עצם ואין לי ספק שכבוד הרב יסכים איתי". הקשיב הרב לכל מילה והאיש החל לספר: "אני ניצול שואה. בגטו היינו כמה גברים בתוך חדר אחד קטן, עובדים קשה ולא מקבלים אוכל, הבן שלי הקטן היה איתנו, אבל הגרמנים לא ידעו על קיומו כי היינו מחביאים אותו בתקרת העץ של החדר. בלילה היינו מוציאים אותו והוא היה גונב לגרמנים אוכל ומביא לנו. אותו אדם שאנחנו מדברים עליו, שאתם רוצים ומתחננים שנתרום לבנו מוח עצם היה מומחה לבניית פצצות. הוא היה עובד בשביל הנאצים ובונה להם פצצות. לכן הוא היה מכובד מאוד, היה מסתובב בגטו בגאווה עם שני שומרי ראש. יום אחד הוא נכנס לחדר שלנו עם מקל בידו והחל לדפוק על הקירות עד שהגיע לתקרה. כשדפק בחוזקה על התקרה, נפלו כמה עצים והבן שלי צנח מהתקרה, הוא תפס את בני בחוזקה, עיקם את ידו, הוציא אותו החוצה, סגר את הדלת ושתי יריות נשמעו באוויר... שתי יריות שפילחו את לבי לנצח... ועכשיו תאמר לי כבוד הרב, איך אוכל לסלוח? ..."בני לא יציל את בנו!!". הרב, שהיה מוצף בדמעות, פנה אל האיש ואמר: "אני מבין לליבך, אבל מה הבן שלו אשם? אולי יש משהו שמסתתר פה ואנחנו לא מודעים אליו? הרי נסתרות הן דרכי האל. וחוץ מזה יש לנו אפשרות לעשות פה קידוש ה' גדול, בוא נלך ונדבר אתו."

לאחר שעות רבות של שכנועים מצד הרב, הסכים האב. הם הגיעו לפתח ביתו של האיש וכשנפגשו עיניהם, האב הנרגש כמעט והתמוטט. אבל אז פתח האיש את פיו ואמר: "אתה כועס עליי שנים רבות וכל החיים חיכיתי לרגע שאראה אותך כדי שתדע את האמת ומשמיים זימנו לנו את הרגע הזה עכשיו. הגרמנים רצו להרוג את כל הגברים בחדר שלכם, כי הם ידעו שיש שם ילד קטן שגונב להם. אני רציתי להפחית את הנזק ואמרתי להם שאלך ואהרוג רק את הילד בכדי להציל אתכם. כשהוצאתי אותו החוצה, לא הייתי מסוגל להרוג אותו, אבל השומרים היו לידי, לכן יריתי שתי יריות והרגתי את שני השומרים. משם הברחתי את הילד למנזר שהיה בקרבת מקום. הגרמנים שידעו שבגדתי בהם, לא יכלו להרוג אותי כי הם היו זקוקים למידע שלי בבניית פצצות ולכן הם פגעו בגופי באופן כזה שלא אוכל להוליד ילדים לעולם. כשנגמרה המלחמה, ידעתי שאין לי סיכוי להביא ילדים לעולם, ולכן הלכתי למנזר וביקשתי את הילד שהשארתי שם. הם החזירו לי אותו, ואני גידלתי אותו כל השנים בחום ואהבה, והילד הזה, שזקוק להשתלת מוח עצם... - הוא בעצם הילד שלך"!!!

(מתוך האתר "פלגי מים" של הרב יצחק לסרי / פרשת שופטים / "שופטים ושוטרים תתן לך"... שפוט את עצמך... ואשר לסיפור עצמו? עליו נאמר: אשרי המאמין.)

שביבים / שאול שיף

אלול

סיפור פשוט על גלידה

מעשה בילד שנכנס לבית קפה והתיישב ליד שולחן ריק. המלצרית ניגשה אליו והוא שאל אותה: בבקשה, כמה עולה גלידה רגילה עם תוספת סירופ שוקולד ואגוזים"? "עשרה שקלים" השיבה המלצרית. הילד הוציא את כספו מהכיס, ספר את המטבעות ושאל: כמה בבקשה עולה גלידה רגילה ללא סירופ שוקולד ואגוזים? המלצרית השיבה ברגזנות ובחוסר סבלנות: חמישה שקלים. הילד הביט במטבעות בידו ואמר: "אז אקח גלידה רגילה בבקשה..."

המלצרית הביאה לו בחוסר חשק את הזמנתו, זרקה בגסות את החשבון על שולחנו והלכה. הילד אכל את הגלידה באטיות והביט בעד לחלון. כשהגלידה נגמרה, שילם הילד את החשבון והלך. לאחר זמן מה, הגיעה המלצרית לנקות את שולחנו ודמעות חנקו את גרונה והיו בעיניה, כאשר היא ראתה 10 שקלים על השולחן. חמישה מהן היו מיועדות לתשלום הגלידה והחמישה האחרים לטיפ בשבילה.

כמה פעמים אנחנו קופצים למסקנות לגבי אדם כלשהו, כאשר אנו

לא יודעים את הסיבה האמיתית למעשיו. יש לדון כל אדם לכף זכות, וכבר אמרו מחשובי ראשי הישיבות כי "סברה עקומה" ירדה לעולם כדי שניתן יהיה להמציא תירוצים מפולפלים לדון הזולת לכף זכות.

לפעמים צריך להרפות מעט

קבר דוד המלך, אורות עמומים של אמצע הלילה, צלילים ירושלמים של מואזין וטפיפות רגליים נשמעות סביב. שם, בין הקשתות העגולות החצובות בקירות, הוא ישב לבדו עם גיטרה ספרדית פשוטה ונגן. כן בתחילה באמת לבד, אך אט-אט הצטרפו אליו עוד ועוד נערים, חלק בזמזום קל וחלק בשירה. נראה היה כי אצבעותיו מנותקות מהגוף, עיניו עצומות וגופו מתנועע בלהט, פתע מבליח האור על פניו ופתע נחשך כפוף לתנועות ראשו. מדי פעם נצצו דמעות בעיניו כאורות ירושלים שריצדו סביב. רק שהחל להאיר השחר חייך לכולם והניח את הגיטרה שלו על נרתיק העור.

הקהל הקטן התפזר, אך אני נשארתי. הוא הוציא מתיקו תרמוס קטן ושאל: "רוצה קפה?" אני רוצה סיפור, עניתי. מאחורי נגינה כזו יש אחד כזה, ספר לי ממתי אתה מנגן כך? האיש לגם מהקפה לאט, כמו שאב זיכרונות מריחו החזק. "שנים... שנים", הוא מלמל. "מאז שאני נער... הייתי נגן של כל זמרי העבר המפורסמים ביותר". היית מפורסם? שאלתי. "הייתי טוב..." הוא ענה, כאומר 'מה שווה להיות מפורסם בלי להיות טוב?'

"והיה לי רב מדהים שהחזיר אותי בתשובה, תמיד הייתי קרוב ירדתי רק כי הדת לא הייתה משמעותית בשבילי, בשיעורי הערב. שמסר לנו הוא נתן לה משמעות. התחלתי להתקרב ולהבין שכל המסיבות וההופעות לא בשבילי, הן גלגל חוזר ריק מתוכן אמיתי, זה לא החיים, זה ציפוי טעים אמנם, אבל לא החיים. "על ההופעות ויתרתי, אך את הנעימות והמנגינות לא יכולתי לשכוח, זמזמתי אותן ביום ופרטתי אותן בלילה, ניגנתי אותן עם תחושה של חטא, עד שיום אחד החלטתי לחזור להופיע וכמובן להפסיק לבוא לשיעורים". ואז הרב צלצל אליך? ניחשתי. "יותר מזה", הוא צחק ונשף על הקפה החם, יוצר עיגולים בכוס הקטנה שלו. "הרב חיכה לי ליד אולם ההופעה עד 3:00 בלילה, אין לי מושג איך ידע שאני שם... הוא שם את היד על כתפי ושאל, 'נוף מה עם השיעורים?' 'קשה לי', אמרתי לו".

נראה היה שקשה לאיש גם עכשיו בשחזור והוא המשיך: "אמרתי לרב, לא יכול בלי המוזיקה הזו, את ההופעות הייתי עוזב... אבל הנעימות האלו שאני חייב להפסיק אותן... פה הרב עצר אותי: 'לא חייבי'. הוא צעק: 'לפעמים צריך להרפות לאט... אני מסכים שתשיר ותנגן אותן עד כלות הנפש, אבל בתנאי אחד". והוא? שאלתי. "התנאי הוא ללמוד אחר כך קצת מוסר וקצת גמרא... וכך עשיתי, בלילה הראשון, שלא אשכח אותו, הלכתי לחורשה ליד הבית וניגנתי את נשמתי וכמו שהבטחתי למדתי אחר כך מעט מוסר ומעט גמרא... כך כל פעם, אט אט הרגשתי כל כך רחוק מהנעימות הללו, הן כבר לא הציקו לי, החלפתי אותן בזמירות אחרות והנעימות מפעם איבדו את זוהרן, הרפיתי מהן לאט והן נמוגו..."

העברתי יד על הגיטרה שהייתה לצידנו. זו הגיטרה מאז? שאלתי. "כן", ענה האיש, "רק אל תלחץ עליה חזק מדי... היא יקרה לי..." זה בסדר, אל תדאג, השבתי מחויך. רק עכשיו למדתי שצריך להרפות לאט...

[חרדים10 / יוסף חיים]

פתאום הגיע...

פתאום הגיע ריח של אלול, בלי הכנה מוקדמת הוא הגיע.
פתחתי את הדלת ונשמתי אותו פנימה, את הצלול הצלול הזה.
הרגשתי אותו דופק בי, פתחי לי שער.
מעלה בי קולות מבפנים, מחדש בי את התשוקה להיות מי שאני.
ישבתי מתחת לעץ על מרבד עלי שלכת.
ושמעתי, רוח של אלול מנגנת בעלים שמעלי.
ורציתי רק לבכות, לשטוף החוצה את כל מי שניסיתי להיות בלי להקשיב.
את כל הדמויות ששיחקו בי בניסיון להיות כמו...
ורציתי רק לשוב אל העצמיות שלי זו שכבר שכחתי באיזו מגירה נעלתי אותה.
והרמתי מבט לשמים, צלולים וזכים. מגרדים את צמרות העצים וממשיכים משם אל האינסוף.
וביקשתי. להצליח להיות, להצליח לשמוע, להצליח להתקלף.
לשוב, להיות מי שאני.
נשמתי עמוק את הריח הזה והרגשתי איך עולה בי עוד בקשה אחת.
"עשה אותי כלי לשליחותך"...

[אריאל]

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדואייל: besod@013net.net